

UAM – kształcenie w czasie pandemii koronawirusa

W UAM kształcenie e-learningowe prowadzone jest głównie z wykorzystaniem platformy Moodle. Głównym narzędziem wykorzystywanym do b-learningu jest aplikacja Microsoft Teams oraz wspierająca ją, w zakresie zarządzania zespołami dydaktycznymi, napisana specjalnie dla UAM, aplikacja Panel Dydaktyczny. Cały ten system został osadzony na platformie Office 365. Wszystkie te elementy, wraz z nowo oddanym do użytku pracownikom i studentów intranetem, stanowią istotną część platformy edukacyjno-komunikacyjnej, którą budowaliśmy przez ostatnich kilka lat, wspomagani środkami finansowymi z Unii Europejskiej, szczególnie w ramach projektu „Uniwersytet Jutra”.

Także Szkoła Doktorska UAM oraz realizowane przez poszczególne wydziały studia doktoranckie kształcą w systemie zdalnym. Doktoranci UAM odbywają ok. 70% wszystkich przewidzianych na ten semestr zajęć w formie zdalnej. W tej formie realizowane są seminaria naukowe oraz konsultacje z promotorami. On-line realizowane są także inne aktywności - właśnie wyemitowano np. pierwszy wykład gościnny w Szkole Doktorskiej Szkoły Nauk Humanistycznych. Doktoranci wykorzystują także ten czas na intensywne czytanie literatury naukowej oraz pracę własną nad rozprawą doktorską.

Zmiana dotyczy wszystkich kierunków studiów - zarówno pierwszego, drugiego stopnia, studiów jednolitych magisterskich, kształcenia doktorantów na studiach doktoranckich oraz w Szkole Doktorskiej, a także studiów podyplomowych i kursów dokształcających.

Zmiany sposobu prowadzenia zajęć regulowane są zarządzeniami rektora UAM, a decyzje dotyczące prowadzenia zajęć w formie zdalnej podejmuje prowadzący poszczególne przedmioty. Każdy nauczyciel akademicki kieruje się przy tym specyfiką swoich przedmiotów. Pewne typy zajęć, te o charakterze bardzo praktycznym, np. laboratoria lub zajęcia terenowe w takich warunkach prowadzone być nie mogą. Uwzględniane są także możliwości infrastrukturalno-techniczne oraz dotychczasowe doświadczenie i umiejętności w zakresie nauczania na odległość. Także w tych wyjątkowych warunkach najważniejsza jest dla nas troska o jakość zajęć dydaktycznych. Nad sprawną organizacją tego procesu czuwają „służby dydaktyczne” Uczelni, w tym prodziekani ds. spraw studenckich i kształcenia oraz przewodniczący rad ds. kształcenia poszczególnych szkół dziedzinowych.

Uniwersytet stara się zachęcić i wspomóc nauczycieli akademickich (ze względu na presję czasu proces jest bardzo szybki i obejmuje praktycznie wszystkie jednostki UAM) zarówno technicznie i metodycznie. Ogrom pracy - potrzeby w tym zakresie nadal są bardzo duże – wykonali pracownicy Centrum Informatycznego UAM, Ośrodka Wsparcia Kształcenia na Odległość oraz wydziałowi koordynatorzy ds. e-learningu. Przygotowano dużo informacji, opracowano wiele instrukcji, także w formie filmów instruktażowych, dla wykładowców i studentów. Specjaliści odpowiadają także na bieżąco na pytania pracowników. Organizowane są webinaria, w ramach których prezentowane są możliwości poszczególnych narzędzi informatycznych. Przygotowujemy również dla wszystkich uczestników zajęć dydaktycznej na odległość pomocne informacje z zakresu prawa autorskiego uwzględniające wybrane aspekty pracy dydaktycznej w środowisku cyfrowym.

W przypadku pozytywnej decyzji osoby prowadzącej zajęcia pytamy także studentów o ich aktualne możliwości techniczne. Studenci nie mogą korzystać z infrastruktury uniwersyteckiej, zatem – aby nie wykluczać nikogo – prosimy o informacje o tym, czy student ma możliwości techniczne do uczestniczenia w zajęciach w formie zdalnej. Przyjęliśmy założenie, że jeśli zgłosi się wielu studentów, którzy będą pozbawieni takiej możliwości, to zajęcia w formie zdalnej nie zostaną obecnie uruchomione i odbędą się w terminie późniejszym. Studenci szybko i pozytywnie deklarowali chęć udziału w zajęciach. Zarejestrowaliśmy jednostkowe przypadki, kiedy studentka lub student przebywając w domu nie mają odpowiedniego sprzętu, by brać udział w zajęciach on-line. Te nieliczne osoby zrealizują program swoich zajęć w trybie indywidualnym już po powrocie na uczelnię.

UAM od kilku lat intensywnie przygotowywał się infrastrukturalnie i metodycznie do prowadzenia zajęć z wykorzystaniem technik i metod e-learningu, w efekcie już od kilku lat prowadzone jest kształcenie w takiej formie. W kurs e-learningowy wbudowane są także testy wspierające samokształcenie, quizy i inne elementy wspomagające uczenie się. Inną formą kształcenia zdalnego jest b-learning, który poza elementami e-learningu zakłada także wspólną pracę w sali zajęciowej lub kontakt online w formie telekonferencji. Ta druga możliwość okazuje się niezwykle przydatna w sytuacji, gdy wszyscy z powodu epidemii musimy pozostawać w domu.

Kolejnym wyzwaniem dla nas jest możliwość przeprowadzania egzaminów „drogą elektroniczną”. Na egzamin dyplomowy czeka obecnie 144 studentów, którzy złożyli przez wybuchem pandemii swoje prace dyplomowe. To z myślą o nich (ale także kolejnych studentach, jeśli czas pracy poza uczelnią wydłuży się) przygotowujemy obecnie procedurę egzaminowania w trybie wideokonferencji. W najbliższych dniach zostanie wydane zarządzenie rektora dotyczące tych kwestii, tak aby w pierwszej połowie kwietnia mogły odbyć się pierwsze „obrony prac” przez Internet.

Następnie przystąpimy do opracowywania zasad przeprowadzania egzaminów i zaliczeń „etapowych”, tak abyśmy byli dobrze przygotowani na ewentualne przedłużenie okresu zawieszenia zajęć dydaktycznych w formie tradycyjnej. Chcemy, aby studenci byli o takiej możliwości, oraz jej formach, odpowiednio wcześniej powiadomieni, aby mogli się do takiej formy egzaminów dobrze przygotować.

Zmiana formy prowadzenia zajęć dydaktycznych z tradycyjnych, do których jesteśmy przyzwyczajeni i które dobrze znamy, na „formę zdalną” i to wdrażaną pod presją czasu, jest ogromnym wyzwaniem dla wszystkich wykładowców i studentów. Dla nauczycieli akademickich oznacza ona często wiele godzin dodatkowej pracy poświęcone przygotowaniu materiałów dydaktycznych, tak aby dobrze można je było zastosować w narzędziach informatycznych, a także zapoznanie się z nowymi technikami i narzędziami pracy. Od studentów „nauczanie zdalne” wymaga większej determinacji i samodyscypliny i to bez kontaktu bezpośredniego z koleżankami i kolegami z grupy. Jest także wyzwaniem dla Uniwersytetu jako instytucji, która w krótkim czasie - i to pracy zdalnej – została postawiona przed przeorganizowaniem swojej działalności dydaktycznej i badawczej.

Wdrażanie tych zmian przebiega, w mojej ocenie sprawnie, oczywiście patrząc z punktu widzenia pojedynczych pracowników czy studentów UAM można stwierdzić, że pojawiają się także problemy techniczne (np. ograniczona przepustowość łącza

internetowego), zawirowania organizacyjne, czy poczucie niedoinformowania. Jednak ogromny wysiłek wszystkich członków wspólnoty UAM daje już dobre wyniki, a nauczanie zdalne, wielu tysięcy studentów i doktorantów jest realizowane coraz lepiej.

Beata Mikołajczyk
Prorektor UAM